

Bávver ai zénter sozièl

Int la scuèdra “Carpàn e i sù amìg” ai sàan dānter anca mé e a pòs dīr ch’l é un gran unàur e un gran divertimānt. Se pò, cum i dīsen in dimónndi, i s divèrten anc quí ch’i stan a asculterà, csa vlaggna de pió, una bàtt d òli e al giornèl d edman? Un bèl vanizén ed stāl serèt àl vénnen fāti in quí che una vòlta i s ciamèven “zénter anziàn” e adès, cum l’è giòssta, i s ciāmen “zénter sozièl”. Sti sīt par mé i én una blazza, i én fenomenèl, i én un spetàcuèl, par quall ch’ai vén realizè dal mócc’ ed volontèri ch’i dan la sò atività a grètis e sàul pr al gósst ed stèr insāmm e ed fèr Bulaggna un pò pió miāura. A tóttā sta žānt ch’la lavāura e ch’l’organézža, mé a dégg che bisugnarèv fèri un monumānt in piāza parché la *Bolognesità*, qualla ed valāur, la n é mégga fāta sàul ed turtlén, murta dèla o d un’*esse* ch’la rāza de pió che la chèrta vedrè. Nā nā: mé a dégg che la qualità pió bèla di bulgnīs l’è qualla ed savair stèr insāmm, ed savair urganizèr e realizèr di quí acsè inpurtañt che quand i i vādden i furastīr i avānzen ed stupén dala maravajja.

Siché dānca, cum a gèva, con Carpàn, Pasarén, Antòni, Sisén e Marco am suzèd bān e spass d andèr a fèr i nūster nómmer int i zénter sozièl ed Bulaggna e dla pruvénzia. Dīr che dirizènt e ativéssta i én bravéssum, l é dīr pòc. E àli arzđāuri? Ah, ch’al séppen bandatti! Àl tīren fōra dāl carsintén, dāl tajadèl, di ragó da cunzèr la pulānt e dāl delézzi ed sta fāta, da pluchères i bāfi. Pò, quand as vā a fèr stāl bèli tafìe coi amūr genuén d una vòlta, ai arīva anc al mumānt ed bāvver. E nuèter bulgnīs, as sà, csa bvaggna? Dla bérra l é difézzil. Dl’ācua? La fā vgnīr i bigāt. Dla Coca Cola? L’è slōsa e dulzénna ch’al pèr ed bāvver al siròp par la tāss. E alāura? Mo as capéss: nuèter dal grópp ed Carpàn, e brīsa sàul nó, a bvān dal vén! E qué, scusèmm mo bisāggna ch’al dégga, in quèsi tótt i zénter sozièl, int al mumānt dal bāvver purtròp as vā žā ed socuānt pirū. Par dīrla giòssta, di sīt dōvv i han dal vén bān ai n é. Mo int la magiuranza as bāvval dal barlitān, dal

šburgiòll, dal marlén, dal vinatlàtt... insāmma: dal vén tréssst magāra. Che pchè! Parché anc al magnén miāur, s’al vén inmužè con dal vén tréssst, al vā un pò žā dal vāl. Déggghia bān o n inpòrta? A capéss che chi ha l’incunbānza ed fèr la spaiša al zarcarà d arsparmier e l andrà a cunprèr àl butèlli ch’al cāssten manc, mo mé a cradd pròpi ch’an séppa brīsa un arsprèmi! Fōrza mò, ragāz, pruvè ed spānnder un cuvlinén de pió e ed purtèr in tèvla dāl butèlli al tōgo, fagandi paghèr un pò de pió ai avintūr. Vlīv vādder che ala fén ai crass anc al guadāgn dal vinatīr? Mé a srèv prānt a scuméttri. Naturalmānt a quí che i s fan bāvver dal vén ch’al pèr pisè dai ànzèl, ai šbāt àl man e ai dégg un *bravi*, andè pūr d lóng acsè! Purtròp i én ancāura una minuranza...

Bōna lé. Scusèmm bān dimónndi, mo a nuèter Carpagnān as piès ed scabièr un scalfātt ògni tant, sānza esagerèr, as piès ch’al séppa bān e quand l é tristāz as vén una pió fāta malincunī ch’an i é dōbbi. Invèzi a vlān stèr aligher, in švaržūra, pèn ed murbén, par divartīres, par fèr tuglièna e par divartīr quí ch’i s vénnen a asculterà.

Alla salute!

Gigèn Livra

Quand al nòn al dvinté zitadén...

Mí nòn Pèvel al fé al bigunzèr par tóttā la vétta. La sò butaiga l’èra a Būdri, sātta al pòrdg dla cīsa ed Sant’Egata: un camarān èlt , būr, pèn ed lagnn profumè. Insāmm ai bigónnz, al bàtt, ai tināz ch’al fèva ló, al vindèva anc di panīr ed vémmmin, di cucèr, di rastī, di palūz, insāmma, tóttā ròba ed lagnn. Al martedì, pò, ch’ai èra al marchè, l avèva anc al depòsit dāl biziclàtt di cuntadén ch’i vgnèven a fèr spaiša.

La butaiga l’èra la sò vétta e al tiré d lóng a lavurèr fén atāc ai utant’àn. Fén a cal dé che al fiòl ch’al le tgnèva in cà al dezidè ed vgnīr a stèr a Bulaggna. Mí nòn, ch’l èra bèle vādduv, al capé che la sò vétta la srèv canbiè da un dé a cl èter, parché al n arèv māi psó stèr a Būdri da par sé. Mo invèzi che andèr a stèr con cal fiòl ch’ai ho détt, l azeté l invìd ed mí pè-

der ed vgnīr con nó. Mé a fò cuntintéssum parché par mí nòn ai ho sānper avó una veneraziān e l’idè d avairel avсэн la m rinpé ed felizité.

Pianén pianén, un dé drī a cl èter, la butaiga la fò šgunbrè e la cèv cunsgnè al padrān di lochèl, ch’l era la paròchia ed San Lurānz. A pòs sàul imazinèr quall che ste šgāmber l èva rapresèntè par ló, che int la sò vétta l avèva sānper lavurè, sānza avair da ubidīr a un padrān, sānza cla fūria che ai dé d incū la cundiziānna tótt. I sū tināz i nasèven adès e incōsa l èra fāt a man. Mé a m incantèva a vāddrel lavurèr con la piāla, la saiga, a bāter al fèr di zīrc’ in vatta al ancózzèn, a turlīr birón e canèl con al tāuren a pedèl.

Ai véns al dé dla partānza. A fò pròpi mé, ch’avèva quèng’ àn, ch’a dezidè d andèr a Būdri a tōrel. A parté un dāppmeždé col trenén dla Veneta e in bisāca a m èra infilè una cravāta. Ai èra fté cum vā, parché a pinsèva che qualla l’èra un’ucasiān inpurtañta ch’arèv pò arcurdè par tóttā la vétta. E acsè l é stè. Al nòn al m asptèva bèle fté a sèder in vatta al sò lèt, in cla caslāza antīga e beléssima, con al pāzz in cusénna e dāu alcāvv. Par tèra ai èra la sò valisénna a sufiātt, che mé a cunsèrv cme una reléccua, con dānter pōca ròba.

Quand l um véssst al s livé in pī, suridānd.

- *Adès che t dvānt un zitadén ai vól la cravāta* - a dèss, tirānd fōra qualla ch’avèva in bisāca. A pasènn dnanz ala sò butaiga, ch’l’èra quèsi in fāza ala cà, e pò vī con pās švèlt fén in staziān. Mé a n ho māi savó cus’al pruvé in chi mumént, parché ló al s dimustrè sānper cuntānt ed vgnīr a stèr con nó, mo a sān cunvènt che int al cōr l avéss una gran tristazza.

Quand arivènn, mí pèder al le abrazé e al dèss:

- *Popà, quassta adès l’è la tō cà e nuèter a sān cuntént d avairet qué.*

L’èra vaira e al nòn al pasé i ūltum àn dla sò vétta bānvló, curè e rispetè. E mé a caté un amìg ch’a n dscurdarò māi: andèven al cinnema Marconi insāmm, a lizèven i giornalén...

Mí nòn, al bigunzèr.

Péccola Enciclopèdi Popolèr Al cèssu

Int un nómmer pasè dal Pànt dla Biànnda avän spieghè cus'l é un túb, arivànd ala conclusiàn che anc l'òmen, ala fén di cònt, l'é un túb. Da una pèrt l'introdùs e al fécca zà dla ròba (da magnèr e da bàvver) e da un'ètra la stassa ròba la vén fòra. Però l'é inpurtànt fèr una distinzian stra qualla ch'la vè dānter e qualla ch'la vén fòra... Pr esānpi: la prēmma bisāggna tgnirla d'acāt cum vā, adruvānd di sistēma ed cunservaziān adāt par fèr in mòd ch'la n vāga brīsa da mèl. Ecco dānca al giazarén, al frīzer, una cantēnna sòtta e frassca pr al vén e pr i salām ecz. La secānnda, invēzi, ch'l'é pò sänper la prēmma trasfurmè int i nūster vèsser, bisāggna fèr in mòd ch'la n se spargózza brīsa in zà e in là, *essendo che ha perduto nel suo viaggio al nostro interno tutte quelle caratteristiche olfattive, aromatiche e visive che ce la fanno apparire appetibile*. L'é par quasst che, *fin dalla notte dei tempi*, l'òmen l'ha sintó al bisāggn ed fèrla sparīr dala véssta (e dal nès) tulānd esānpi dal bīsti. I gāt, da che mānnd é mānnd, quand i fan i sū bisūgnén i s'inzāggnen coi zanpén a crūvri pulīd. Pr i can la fazannda l'é divèrsa: sé, anca làur i fan l'āt ed crūver *quanto deposto* mo, fòrsi parché i padrón che i i pòrten fòra i han sänper fūria, o parché gratèr col zanp un merciapī l'é dūra, al vā a finīr che *l'evacuato canino* al vanza lé in bèla māsstra.

Mo turnān pūr al òmen. I cardrèssi? Al stūdi di sīt in dōvv i antīg i andèven a buschīr l'é dvintè una siānza! Int i famūs *rotoli del Mar Morto* (ch'i fōnn catè dal 1947 int una gròta a Qumran, in Isràèl) ai é anc la descriziān dāli abitūdīn igiènic di *Esseni*: “che ognón al vāga int al tēl sīt a fèr i sū bisōgg, fòra dāl mūra, luntān dala véssta e in direziān nòrrd-òvest... che tòtt i han al dvair ed crūver incōsa con dla tèra ecz...” Acsé i sienziè i han dscuèrt che lé, drī al Mar Morto, avсэн a Qumran, ai é una muntāgna ed cāca. I s'én mēss a scavèr con gran dilizānza, dscrivānd che là sātta ai é di méccrob che, ed solīt, i stan ed cà int al nòster intestén!

Mo al cèssu, acsé cum a l'intindān nó, l'é un quèl ed pūc ān fā. Quand l'ācua la n arivèva brīsa int āl cà, la

zānt i s'inzgnèven cum i psèven: con di urinèri, di latón, con la *comoda* i sgnāuri, int un'andrānna i puvrètt. La funziān ed tòtti cāl madòn ch'ai é sātta i pòrdg l'èra pròpi qualla ed fèr in mòd che la *presenza della sacra immagine inibisse dal deporre feci e urine ai piedi della stessa*.

Pruvé a imazinèr che āria ai psèva tirèr a Bulaggna quand la mažaur pèrt di zitadén i la fèven in dōvv capitèva! O cs'al psèva vlair dīr pedghèr par la strè con al rīsg ed vāddres arivèr in tèsta *il contenuto di un orinale preceduto dal consueto grido*: “Òcio ch'l'arīva!”. Sé parché, *non essendovi acqua corrente né tantomeno fognature*, incōsa finèva par la strè sänza tant cunplimènt...

Mo l'āt ed bucèr fòra *quanto digerito*, una vòlta l'èra anc un mumānt ed mundanità: bāsta pinsèr ala cerimògna dl'evacuaziān dal Rà Sāul, Luvīg' XIV. Quand ai arivèva *il momento solenne della regale defecazione*, tòtt i nubilón dla cāurt ed Versailles i s'radunèven int la stanza dal rà che, a sèder int la sò còmda preziāusa, al dèva sfāug ai sū *augusti visceri*. A uperaziān conclūsa, un valātt ed cāmra – nòbil anca ló – al tirèva fòra l'urinèri, mustrand quall ch'ai èra dānter ai nobili convenuti, ch'i sbatèven āl man al *lieto evento*...

Ai nūster dé, ón di pió gran problēma che i sienziè dla NASA i han afruntè prēmma ed tachèr a fèr i viāz spazièl, l'é stè pròpi quall dla buschidūra: in *assenza di gravità* i *astronauti* i andèven a rīsg e strumnèr i sū escremènt par tòtta la navatta o la *stazione orbitante*. Ecco che alāura i zarvlón i han strulghè una spèzie d aspiradāur *per il cui corretto utilizzo gli aspiranti astronauti hanno dovuto sottomettersi ad un duro addestramento*. Sè, insāmma, i én andè a scòla pr inparèr a fèr i sū bisōgg *a gravità zero*!

Ai nūster dé al cèssu l'é dvintè ón di sīt pió inpurtānt dla cà, insāmm ala cusénna. D'ètra pèrt sti anbiènt i én lighè stra d làur da *due funzioni strettamente connesse*: magnèr e...

E pò, vlīv mètter la sudisfaziān ed srères *nel luogo di decenza* con un bèl Tex Willer da lèzer, sänza fūria, *attendendo che la natura faccia il suo corso*? O magāra con al nòster giurnalén... *che aiuta l'evacuazione*.

Cgnósser Bulaggna

An i é mégga bisāggn ed fèr tanta fadīga par cgnósser āl blazz ed Bulaggna: mé ai ho pinsè ed fèr da par mé! Alāura, chi vléss aprezèr la nòstra bèla zitè, ch'al vāga in gīr e ch'al s mètta a guardèr i monumènt, i palāz, āl cīs e tòtt quall che ed bèl e curiāus ai é a Bulaggna.

Luvīg' Galvàn - Tulī al chès ed Galvàn. Una maténna la sèrva dal sgnèr Luvīg' l'é lé ch'la frézz socuànt ranūc', quand al profesāur al vā in cusénna par bàvver un bichīr d'ācua. Int al tór só la bròca al dà un còcc' a una furzénna ch'la cāsca in vatta a un ranòc' prānt pr èser infarinè prēmma ed finīr in padèla. La pòvra bīstia la fā un sbalānz cum s la fòss ancāura int al mašadūr... Tācchete! Ecco che dala vózza ed bàvver un guzén d'ācua ai salté fòra la dscuèrta dl'eletrizità animèl!

La Tārr Garisānnda - Un èter savāur ed fòla, che pió che fòla l'é un ingān pr i ūc', l'é quall dla Garisānnda. Dāpp avair bān slumè qualla pió lóngā, una maravajja ed prèd ch'la pèr mēssa lé par sbusèr al zīl, mitīv drī ala tārr stòrta, stra San Vidèl e la cīsa ed San Bartelmī, quand āl nòvvel āl còrren, vèrs sīra. Bòja d un mānnd lèder, l'avèva pròpi rasān al sgnèr Alghīr - Dante - quand al gèva ch'al pèr ch'la t cāsca adòs prezīs a cl umāz ed nómm Antéo, ch'al stèva lé de drī, int l'Infèren...

San Stèven - Pòst che stra al dièvel e l'ācua santa ai é sāul Stra Mažaur, andān drètt in Stra Stèven. Tòtt i dīsen che al cunplès ed San Stèven, ch'l'é pò una baséllica, l'é fāt ed sèt cīs. Brīsa vaira! Āli én sāul quāter e inciónna, inciuñessima, la pòrta al nómm dal *protomartire Stefano* (an s dīs acsé?). Pūc bulgnīs i san che int ónna ed stāl quāter cīs, qualla dal Calvèri, ai é la tāmmba ed San Ptròni, mòrt qué a Bulaggna zīrca 1500 ān fā.

La Muntagnòla - Ai ho sänper sintó dīr che la Muntagnòla i la fènn i bulgnīs dal 1600 zīrca, adruvānd dal róssc e dal pardézz. A guardèri bān pulīd as dirèv che anc incū as vā drètt par sta strè: qué sāura incōsa vā in arvénna: ai león i han cavè i dént, i sarpént i pèren dāli anguèll sātta asā; āl bēss galèn (*tartarughe, n.d.r.*) āli én sänza la góssa e al sirān āli han dāl man ch'āl pèren qualli d un sgantén, e

pò par zònta äli han pèrs äl tatt e a ónna - che vargågna – i han rátt anc al dedrì. La Muntagnòla? Ciamänla bän “la Ruscaròla”!

Gregòri XIII - L’è andè fàta méi al pèpa Gregòri, quall dal calendèri. Quand i franziis i vénsen a Bulaggna i al vlèven tirèr zà par dsfèrel e pò fèren un canän. Mo i bulgnîs, ch’i n én brîsa nèd la nòt dal scuasadén, i i dénn d’intännder ch’al n èra brîsa un pèpa mo San Ptròni. Acsé, fagänd i cenächi, Gregòri al fó salvè.

I dû ed Stra Mazàur - Quissti che qué, invèzi, purtròp i n han catè inción, a n dégg ch’al i sèlva, mo almànc ch’ai dâga un pòc d arpòs. I én dû umâz ch’i vénnen ciamè *telamón* (da n cunfännder con äi *cariâtid*, che ed sòlit invèzi äli én figûr ed dòn), parché i ténnen só in vatta al spâl al balcän dal palâz Davî-Barzlén. Però as sént dîr che däl vciatti ed picâja tanndra äli arénn vló métrri in arpòs. Mo i dû colòs i han détt ed nâ: i vòlen armagnèr lé par stèr a guardèr i fangén che ai tragg’ ed dsämmber i van ala fira ed Santa Luzi...

Stâtua dla Tècnica däl Comunicaziän - Al pèr che quasst al séppa un monumänt dedichè ala tècnica däl comunicaziän (ai é chi dîs che invèzi al rapresänta la famajja...). In tòtt e dû i chès bisugnarèv métrri un cartèl pr i ruscarû: “*Avviso per gli operatori ecologici: quasst lasèl qué parché al n é brîsa un rusgân!*”.

La siräina dla scalinè dal Pincio - Se al zigànt l é nèd zîrca a metè dal 1500, sò mujèr l’è vgnó al mánnd dimónndi mo dimónndi dâpp e mé a n cradd - pòst che ste spuälézzi al séppa stè zelebèr da bän - ch’al séppa stè, cum as dîs, cunsumè. Defâti, “là” ai é una bèla tlaradénna ed râgn ch’la m métt di dóbbi. E pò, gî bän só, chi arèv al curâg’ ed lasèr quâter bèli spâusi, e par zònta dû pinén e dâu pinénni pr ónna, pr andè a mbräusa fén là zà ala Pòrta ed Galíra?

Conclusiän - Avîv mò vést ch’ai vòl pòc a fères una cultûra zitadénna, acsé ala bôna? Dèm mänt a mé: andè in gîr par Bulaggna con al nès pr äria e a vdrì ch’a sí d acòrd con mé quand a dégg che quassta l’è la pió bèla zitè dal mánnd!

A v salut, bèla zänt!

Ettore Malòs

Melacòpia

Stavòlta, dato ch’a sän spass in gîr par la zitè a càusa dal mî cânpit istituzionèl d arsparmier só la spaisa, a sän arivè a una cunsideraziän ed natûra, a dirän acsé, scolâstica.

Mé a n sò vuèter, mo ai mî ténp a scòla i s fèven fèr la “melacòpia” di cónpit in clâs (tèma o probléma ch’i fòssen). Ed sicûr quel l ha da èser cambiè, vést che al dé d incû äi melacòpi äli én spargujè dapartótt. E i n én mégga di fuitén pèrs in zà e in là, mo che mâi! Sti chèr ragâz, par èser sicûr ed psairi sänper truvèr, i i han sistemè in manîra che quand i vòlen rinfräschères la memòria i én sicûr ed catèri: acsé as pòl vâdder in tòtt i mùr dla zitè la vójja ed fèr ed tant zûven.

Pr esänpi: quí ch’i s sénten di artéssta, i rinpèssen i mùr di palâz (méi s’i én nûv o apanna restaurè) ed *murales* con di culûr sgargiänt: di bî vardón, blú, nîgher, adruvè sänza misèria, gnanc che äi bunbulätt sprâi äi fòssen in ufèrta spezièl. E pr imitèr Picasso i dsäggnen di quí che gnanc i padé dla Stmèna Enigmésstica i ariven a capîr. S’i fèssen di bî dséggn, cme pr esänpi a Dâzza Imulaîsa, Bulaggna la dvintarèv pió interesanta, mo là a lavurèr ai é di artéssta e brîsa di sbrudajón!

A rôda di pitûr ai é pò l esèrzit di “scritûr”. E qué la fantasî, o la cretinîsia, la viâza sänza frèno. As vâ dai mesâg’ d amâur (ala fâza dal telefonén), a zèrti paròl che da ragazû andèven a zarchèr int al vocabolèri, dvintänd anc un pò róss. Adès, pò, vést ch’a sän int una soziète *multietnica* a psän fères una cultûra zarcänd ed capîr che azidänt ai srà mâi scrètt e in che länqua. Al risultèt generèl l é che s’as é salvè un quèlc mùr, bisâggna fotografèrel e méttrel int al giornèl!

A v dirò che a mé al prugrès al m é sänper piàsó, mo int i ûltum ténp am é vgnó da pensèr che divèrs ân fà la zòventó l’èra fòrsi pió ignuranta, mo ed sicûr i genitûr i avèven zarchè d insgnèri un pòc d educaziän e d rispèt. Una bôna pèrt l’è anc acsé e, par furtónna, al dé d incû ai é tant brèv ragâz. Acsé am piès ed crädder che la càulpa uriginèl la séppa qualla ed fèri fèr, a cà e a scòla, pòchi melacòpi, che invèzi i parmitrènn ed cràsser e vîver in bèla còpia...

Av salutä la vòstra casalénga che stavòlta pió che quèsi dsprè l’è un pòc avilé e un pòc scucè...

Eh, sé! La nòstra casalénga l’ha rasän: i mùr dla nòstra Bulgnâza i én dvintè däl lavâgn in dóvv zèrt ragâz ch’i han di bajûc da cazèr vî i fan prâtica pr avair al diplòma da inbezèll... Però al n é mégga sänper acsé: s’andè a fèr un girtén pr al stradlén dal Ciù, fòra ed San Flîs, a vdrì che la murâja dal Schèl Ferovièri ed Ravân l’è dvintè una spèzie d espusiziän d arte contemporanea al’avèrta. Lé, fòrsi, ai é stè al zanpén di studènt dal Liceo Artistico Francesco Arcangeli (che una vòlta l èra la Scuola Elementare Alberto Dallolio). Chi dséggn pèn ed culûr e fât con man sicûra, csa vlîv ch’a v dégga, a mé i um pièsen! E pò: i én stè fât sâura un brótt mùr ed zimänt grîs e int un sît fòra man... E pò: sé, a sän d acòrd che i “grafitèsssta” i arvènnen Bulaggna, mo anc zèrt architètt di mî sunâi! Andè a vâdder cus’l’è dvintè la fazè dal Teâter Contavâl...

E adès: avanti con un’ètra riflesiän esistenzièl dla nòstra “casalénga quèsi dsprè”.

Supermarchè: che pasiän!

Putänza ed tòtt i supermarchè! “Scagli il primo carrello” chi é bän ed respetèr pònt par pònt la léssta di quí nezesèri, sänza turnèr a cà con almànc sí o sèt artéccol fòra dal sparadèl.

Intànt, apanna dänter, as vâ sóbbit a sbâter int äli ufèrt spezièl: dû par ón, trî par dû, òt par quâter e vî acsé, int una sfîlza ed multiplicaziän sänza fén, tòtti in bèla vésssta, par fèret da capîr che, se pròpi t an î brîsa un martóff, t è da aprufitèr sóbbit, prémma che l’ufèrta la finèssa, in mód d’arspamièr di bî suldén.

Tänp fâ, quand äi butaig äli èren spargujè in zà e in là, s’a m dscurdèva quèl, al n é brîsa détt che al dé dâpp a

n avèss canbiè idê. Zêrt, i prêzi i êren pió èlt, però avèva la garanzî ed cunprèr sàul i quî nezesèri. Adès, con la *spesa globale* ai ho da cunfèr che, par mé, dû artéccol i én particulèr: la pâsta, la chërta da cà e qualla “*igienica*”. A capèss ch’i én di argumént dimónndi difarént e, se par la pâsta ai ho un zêrt âlibi (dâto che mí mèder l’avèva padé la fâm in tânp ed guèra e fòrsi par quasst la m arà atachè la pòra d avanzèr sänza *generi di prima necessità*), par la chërta a n ho brîsa däl scûs, se non qualla ch’la n vâ brîsa da mèl... Dâto però che mé a n ho brîsa in gestiân i bâgn pòbblic, a capèss d èser un puctinén esagerè mo, csa vlîv ch’a v dégga: quand ch’a vadd tòtt chi bî pâc col sò bèl prêzi scuntè, a sän sóbbit prânta a aumentèr la scòrta! Ônna däl mí fiòli l’è vgnó a truvèrum e, avrànd al sgunbrén e catândel pèn ed chërta, l’ha détt:

- *Accidenti, mamma, potete far fronte a una dissenteria semestrale!*

A m sän sintó in dvair ed spieghèri tòtt i *rudimenti* dl arsprèmi, mo a n sò brîsa s’a l’ho cunvénta... l’avèva un’âria acsé là...

Al mumänt pió prigläus, però, a l avän apanna pasè: àl fèst ed Nadèl. In st’ucasiân a pòs dîr, con un zêrt argói, ch’a sän stè pròpi brèva, pió par fôrza che pr amâur, véssst la scadänza dl’ICI, dal bàll dla mâchina ecz., ch’i i han dè una bèla bòta ala *tredicesima*, con un’eceziân – oramâi stòrica – da pèrt ed mí maré, che tòtt i ân am pèr cunvént d avoir in cà una famajja ed sémmi. Defâti al fâ däl scòrt ed frûta sacca ch’la farèv la felizité däl bìsti dal zòo ed Pistòja! E dato che nuèter dû l é méi ch’a stagna ala lèrga da nûs, clûr, bagîgi e afîni, as arîva regolarmänt a premmavaira con tanta ed cla ròba sacca ch’la bastarèv a sfamèr un regimänt ed schirâtel (*scoiattoli, ndr*).

Par cunsulèrum ai ho fât dû cònt: véssst che, cum i dîsen i zugadûr, *il piatto piange*, al srèv a dîr che nuèter ch’a sän ala fèn dla *filiiera alimentare* (in prâtica: la cô pistè da tòtt...), còmm al sòlit a pagarän dâzi: mé ai ho pinsè che dla pâsta a in ho pr i sèt castîg; pò a psarò sänper magnèr dla frûta sacca – che col pan la dvânta un *alimento altamente calorico* – e, pr al chès che al menù al pòsa ala lónga prudûser di problèma: gnînte pòra! La mí scòrta

igênica l’è lé prânta a parèr ògni surpraisa!

Un bèl salût 3 x 2 dala vòstra

Casalénga quèsi dsprè

Chi èl?

Pierluigi Foschi

Se la tradiziân di buratén l’è dûra a murîr, l é parché ai é dla zânt cme ló, ch’al cradd a quall ch’al fâ. Pierluigi (Pîgi pr i amîg) al dscruvé la sò pasiân pr i buratén da ragazòl, fagànd di grópp int i tvajû e insfilzàndi dânter àl dîda. Pr al dialàtt inción problèma, véssst che in cà sò al bulgnais l éra la lãngua ufizièl. Un’ètra gran pasiân l’è qualla ed rezitèr: ecco alãura che al nòster Pîgi l é anc atãur e regéssta dla Cunpagnî Arîgo Luchén.

Mo l é al Foschi buratinèr quall ch’al m intarèsa de pió, parché fèr môver e fèr dscàrrer àl tèst ed laggn l é un’èrt sàul in aparänza fâzil: una bèla bastunadûra, ch’la môv sänper la risèta dal pòbblic, l’è al frût d un èsercézzi cunténv. La cunpagnî ed Pîgi la s ciâma “*La Garisenda*”, e con ló in barâca ai é sänper anc Gianni Giuliano, un ètr atãur dla Cunpagnî Luchén, insämm a tóttta una scuèdra d atûr-buratinèr ch’i dan una man – l é pròpi al chès ed dîr acsé – a mandèr avanti la barâca.

Dscurànd di buratén, Pierluigi al diè:

- *In tòtt sti ân ed barâca a m sän rais cânt che un buratinèr al fâ dimónndi de pió ed quall ch’as vadd, una móccia ed quî divèrs stra d làur: costruîr i buratén, pr esänpi, l éra un quèl ch’a m cardèva inpusèbbil par mé, mo a un zêrt pònt l é dvintè un’esigiänza. Un buratén fât da té l é cunpâgna un fiòl, t al vadd nâser, t al tîr fòra da un pèz ed laggn, t ai dè una fâza e ala fèn... al vîv.*

La pèr la fòla ed Pnòc’, a i azónt mé... mo turnän pûr a Pîgi:

- *Scrîver i cupiòn l é un quèl che invèzi ai ho sänper fât con relatîva fazilitè e anc in st chès che què t vadd nâser un quèl ch’l é al tó, che magâra l ha bisâggn d una ajustadénna, mo al vanza sänper un quèl parturè dala tó fantasî. Un’ètra esigiänza l’è rapresèntè dala barâca, ch’l’ha da èser fâta con bân gósst, a tó misûra e al vâ pò a finîr che t in fè... quâter, cum ai ho fât mè. Inparèr ed fèr môver un buratén l é un’esperiänza fantâstica, parché a un zêrt pònt t ca-*

pèss ch’al s môv da par ló, l é dvintè vîv: quasst l é ón di mumént pió bî int la vétta d un buratinèr.

Mé, a sän sinzèr, a pròv un pô d invîdia par Pierluvig’, parché anca mé a sän un buratinèr *in pectore*. Anca mé ai ho fât i buratén da cínno, in canténna, con quî ed teracòta ch’al fèva Nipoti (i ftinzén la i fèva mí mèder...). Mo la còsa la finè: èter intarès. L é par quasst ch’a vói bän a Pîgi: ló l é quall che fòrsi arèv vló èser mé...

La siänza di nûster vîc’

Èrba par la mîlza (*Asplenium scolopendrium*) - lingua cervina, felce de’ pozzi, sorta di felce somigliante al capelvenere, comune ne’ luoghi umidi e ne’ muri de’ pozzi, detta anche milzaia, perchè adoprata nella medicina familiare per curare la ostruzione dei visceri.

Èrba limâina (*Melissa officinalis*) – cedronella, melissa, erba limona, comune in collina ne’ fossi e sulle siepi, già molto usata in passato e anche oggi in farmacia sotto forma d’infuso. Reputata stimolante, digestiva, ecc. L’essenza è usata in profumeria.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell’uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biãnda nómmer 58

Mais ed febrèr dal 2007

Diretãur iresponsãbil e limusnîr:

Fausto Carpani

Dsèggn uriginèl:

Lupàmmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitãza (Giorgio Serra)

Coretãur di sbãli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònica: **Àmos Lèli**

Spediziân: par pòsta, purtròp.

Abunamént: fèn ch’ai n é, a tiràn d lóng.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585 – fax 051-385283

faustocarpani@alice.it

Tòtt i scrètt in dôvv an i é brîsa indichè l autãur i én ed Fausto Carpani.

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.clubdiapason.org